

Čtyři laténské hroby z okolí Prahy (nálezy z přelomu 19. a 20. století)

Miloš Hlava

ÚVODEM...

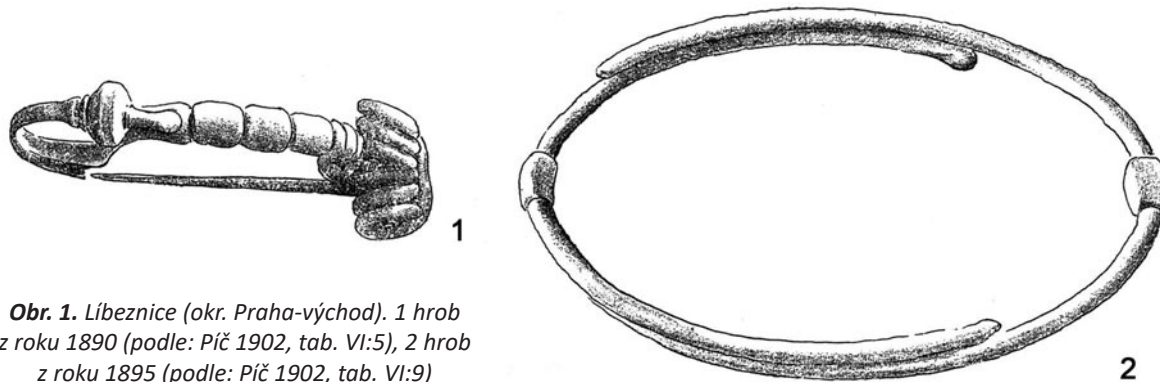
Jednou z nezbytných podmínek smysluplné práce s nálezy (nejen) laténských hrobů z 19., resp. prvních desetiletí 20. století je využití primárních pramenů z archivů paměťových institucí (např. přírůstkových knih muzejních sbírek, dobové korespondence apod.), neboť s jejich pomocí je možné rekonstruovat nálezné okolnosti, složení nálezových celků či polohu artefaktů v hrobech. Právě díky archivním pramenům se podařilo naprosto přetvořit stav poznání o laténských plochých pohřebištích na dnešním území Prahy (Hlava 2017) a letmá sonda do jiných českých regionů naznačila, že obdobné postupy lze s úspěchem aplikovat rovněž zde (Hlava 2014). Dosud nevyužitý potenciál archivních pramenů je možné názorně demonstrovat také na několika níže představených laténských hrobech z bezprostředního okolí Prahy, jež kolují v literatuře pouze s elementárními (a neúplnými) údaji, navíc postupně přetvářenými v mylné informace.¹

LATÉNSKÉ HROBY Z LÍBEZNIC (OKR. PRAHA-VÝCHOD)

Cesta literaturou: Laténské hroby z Líbeznic byly uvedeny do literatury Josefem Ladislavem Píčem ve *Starožitnostech země České* na počátku 20. století. Podle Píčových údajů byl v roce „1890 nalezen hrob kostrový se sponou s náramkem, tuším za kostelem. Později nalezeny při děláni trativodů hroby na poli směrem k Měšicům.“ Tyto lakonické informace doprovázely kresby spony a náramku (obr. 1; Píč 1902, 167 s nesprávným odkazem na vyobrazení, tab. VI:5,9). Po více než půl století se ve Filipových *Keltech ve střední Evropě* objevilo Píčovo stručné sdělení již s jistým informačním posunem – z Líbeznic byl totiž registrován pouze jediný hrob, objevený v roce 1890 „na poli za kostelem (parcela 716),“ zato „br. náramek postříbřený (tyčinka s konci přes sebe), nalezený na poli směrem k Měšicům,“ byl zmíněn jako bezkontextový nálezy (Filip 1956, 361). A na přelomu 20. a 21. století spojil Jiří Waldhauser artefakty vyobrazené Píčem (tj. sponu a náramek) do jediného laténského hrobu nalezeného na poli za kostelem na parcele č. 716 (další artefakty z této polohy – Píčem ani Filipem ovšem nezmiňované – prý zůstaly nezvěstné), navíc údajně (podle Filipa) postříbřený náramek objevený na poli směrem k Měšicím odkázal nejistě do jiného období (Waldhauser 1999, 262 s vyobr.; tjž 2001, 302 s vyobr.).

Rekonstrukce původního stavu: První laténský hrob z Líbeznic byl nalezen (patrně) v roce 1890. Na schůzi Archeologického sboru Musea království Českého (dnešního Národního muzea) dne 31. října 1890 byly totiž představeny mj. dva artefakty, získané od Bedřicha Voldana – „bronz. spona laténského toaru a náramek otevřený, obé vykopáno na poli č. p. 589 u Líbeznic“ v kostrovém hrobě (Protokol sepsaný o schůzi sboru archeologického, odbývané dne 31. října 1890; Archiv NM – fond SNM-Archeologický sbor, karton 1, inv. č. 13e; srv. Smolík 1890–92, 182). Dne 26. listopadu 1890 byl tento dar zapsán do přírůstkové knihy muzejní prehistorické sbírky (Bedřich Voldan, asistent c. k. cukerní berně v Modřanech, věnoval „latenskou ozdobnou fibuli a hladký otevřený náramek, obé z bronzu“; Přírůstková kniha z let 1889–1925 – záznam přír. č. 57/1890; Archiv NM – fond RNM, nevidováno; srv. Anonymus 1890, 608). Oba artefakty se ve sbírce Národního muzea dochovaly dodnes – kresba spony z Píčových *Starožitností země České* (obr. 1:1; Píč 1902, tab. VI:5) se v literatuře objevila opakovaně (Waldhauser 1999, obr. na str. 262; tjž 2001, obr. na str. 302), zato náramek („br. kruh s kyjovitými konci“; Filip 1956, 361) dosud nikdy vyobrazen

¹ Použité zkratky: Archiv NM – Archiv Národního muzea; archiv OPAS NM – archiv Oddělení pravěku a antického starověku Národního muzea; fond RNM – fond Registratura Národního muzea; fond SNM-Archeologický sbor – fond Společnost Národního muzea – Archeologický sbor; NA – Národní archiv; (inv.) č. – (inventární) číslo; přír. č. – přírůstkové číslo. Pravopis dobových textů (především interpunkce) byl upraven jen v nezbytných případech.

Obr. 1. Líbeznice (okr. Praha-východ). 1 hrob z roku 1890 (podle: Píč 1902, tab. VI:5), 2 hrob z roku 1895 (podle: Píč 1902, tab. VI:9)

nebyl a již z Filipova citovaného popisu je zjevné, že nejde o artefakt z Píčovy knihy (obr. 1:2; Píč 1902, tab. VI:9). Žádné další údaje o tomto hrobu nejsou známy, důležitá je ovšem lokalizace místa nálezů obou šperků. Tu totiž dobové prameny určují vcelku jednoznačně – šlo o pole čp. 589, podle Josefa Ladislava Píče kdesi za kostelem. Lokalizace na parcelu č. 716, již uvedl do literatury Jan Filip (1956, 361), nemá žádnou oporu v primárních pramenech a je zcela jistě nesprávná. Podle indikační skici stabilního katastru Líbeznice² se parcela čp. 589 nacházela (a rozdělená na několik částí se dodnes nachází) východně od kostela sv. Martina, na severní straně dnešní Východní ulice zhruba mezi Sportovní ulicí a východním okrajem intravilánu obce, v místech s dobovým názvem Na Zvonici.

Druhý laténský hrob z Líbeznice byl nalezen 24. října 1895. V tento den psal Píčovi ředitel cukrovaru v Mratíně František Siedek, jeden z jeho přátel (Sklenář 1993, 11): „Velectěný pane profesore! Dnes odpuldne přišli naši dělníci při kopání krechtů v Líbeznících na ‚Zvonici‘ na lebku, kterouž však bohužel rozbyli. Odebral jsem se hned na místo a shledal kostru, v hloubce as 0·5 m směrem S–J, možno však že i opačně, jelikož jsem, již v šeru, tam kde jsem hledal nohy, přišel na velikou kost podobné páňvi. Musel jsem práci pro tmu zastaviti. Možno, že jsou dvě kostry a rozbytá hlava náležela k jiné. Na kosti loketní jsem našel bronzový náramek a těsně vedle, též na kosti, železný, který jsem však při největší opatrnosti nemohl dostat celý. Nechal jsem vše zaházeti a stojí k dispozici. Račte ustanoviti den, kdy je líbo kopati.“ (dopis F. Siedka J. L. Píčovi, 24. října 1895; Archiv NM – fond J. L. Píč, karton 11, inv. č. 832). Spolu s dopisem zaslal Píčovi také bronzový náramek a zlomky železného náramku, neboť oba artefakty byly již 28. října 1895 zapsány do přírůstkové knihy muzejní prehistorické sbírky („bronz. náramek latěnský a části náramku žel. nal. v hrobě s kostrou u Líbeznice“; Přírůstková kniha z let 1889–1925 – záznam přír. č. 27/1895; Archiv NM – fond RNM, nevidováno; srv. Anonymus 1895, 546); do tzv. Píčova inventáře bronzů byl ale zanesen již jen bronzový náramek (obr. 1:2; „náramek latěnský, přeložený a spájený“; tzv. Píčův inventář bronzů – záznam 3838; archiv OPAS NM), zlomky železného náramku byly zřejmě skartovány. Píč reagoval vzápětí a svému příteli s největší pravděpodobností sdělil, že nepřijede. Siedek se proto pustil do práce sám a záhy do Prahy oznamoval: „Velectěný pane profesore! Na ctěnou zprávu, za niž uctivě děkuji, jsem se dal včera v Líbeznících do kopání, avšak bez výsledků. Nejistil jsem dále nic, než že kostra ležela směrem S–J, byla asi 1·50 m dlouhá. Trup a lebka byly již rozbyté. Taktéž jsem od pravé ruky nenalezl než jednotlivé kůstky. Nálezy byly špatně zachovalé a nikdež stopa po mědi. Kopal jsem též dále nahoru a dolů, aniž bych na něco byl přišel. Jest to vzácná nahoda, že tohle ještě bylo zachováno, jelikož na poli tom se 16 roků krechtuje řípa a kostra ležela těsně při ornici v žluté hlíně. Tím se též vysvětluje, že chyběla pravá ruka, jelikož v hloubce, v níž ležela kostra, byl již vůkolní materiál vrstevnatý, přeházený. Snad se na jaře ještě jednou pokusím o kopání.“ (dopis F. Siedka J. L. Píčovi, 31. října 1895; Archiv NM – fond J. L. Píč, karton 11, inv. č. 832). A za několik dní dodával: „Velectěný pane profesore! Zapoměl jsem ve svém posledním oddaném podotknouti, že kostra ležela na znaku, rovně natažena, ruce podle těla. Náramky byly na levé ruce, těsně u pěstě, a sice železný kruh těsně na pěstě a bronzový nad ním, tak že bronzový zpodem zapadl ještě do kloubu pěstě. Kost i lebku mám.“ (dopis F. Siedka J. L. Píčovi, 5. listopadu 1895; Archiv NM – fond J. L. Píč, karton 11, inv. č. 832). Primární prameny nic dalšího o druhém latěnském hrobu z Líbeznice nevyprávějí.

Shrnutí: Z Líbeznice pocházejí dva laténské hroby, jež spolu s největší pravděpodobností prostorově souvisejí a mohou být stopou po větším pohřebišti. První hrob byl nalezen v roce 1890 (resp. v tomto roce byly nálezy z hrobu darovány Museu království Českého) na poli čp. 589 východně od kostela

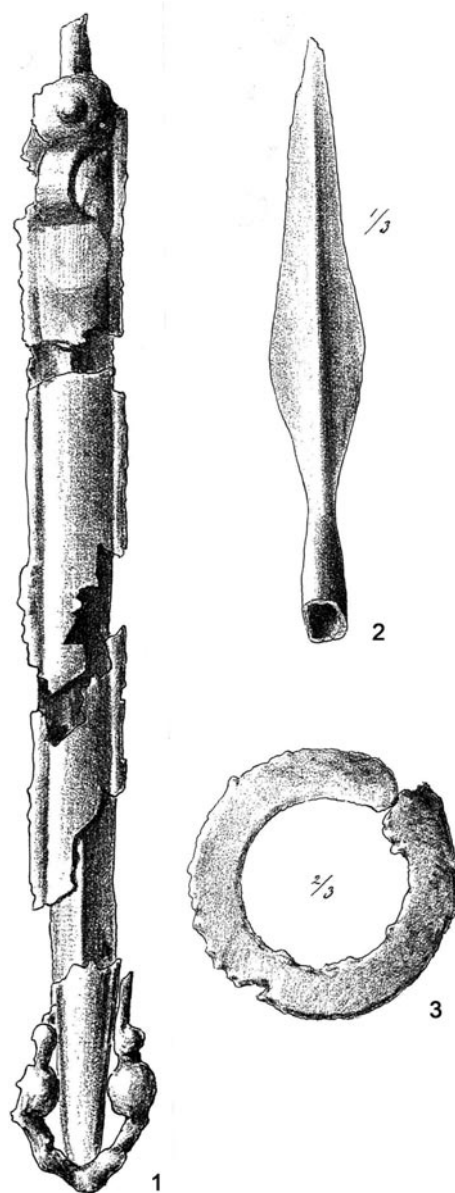
² Viz http://archivnimapy.cuzk.cz/skici/skici/KRM/KRM223018420/KRM223018420_index.html (poslední přístup: 6. června 2017).

v poloze Na Zvonici (tj. ve směru k Měšicím) a obsahoval (pouze?) bronzovou sponu (inv. č. H1-55761; obr. 1:1) a bronzový náramek (inv. č. H1-55762), dochované v prehistorické sbírce Národního muzea. Druhý hrob byl objeven v roce 1895 rovněž v poloze Na Zvonici, a to na bližší neurčeném poli ve směru k Měšicím; kostra o délce zhruba 1,5 m ležela ve standardní laténské poloze na zádech s rukama podél těla a byla orientována ve směru sever-jih, z hrobu byly získány dva náramky navlečené na levé ruce u zápěstí – bronzový a železný; v prehistorické sbírce Národního muzea se z nich dochoval pouze bronzový náramek (inv. č. H1-55763; obr. 1:2).

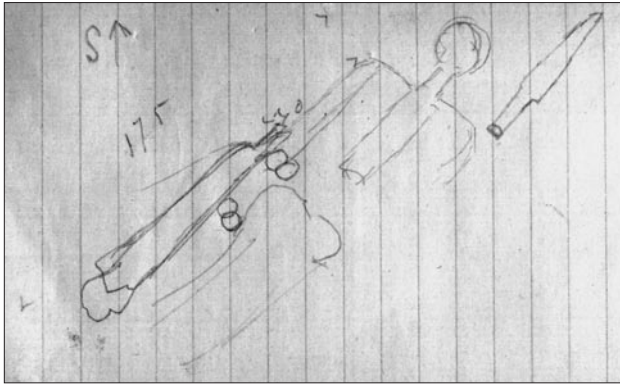
LATÉNSKÝ HROB Z HOŘELIC (OKR. PRAHA-ZÁPAD)

Cesta literaturou: V roce 1897 získalo Museum království Českého nálezy z laténského bojovnického hrobu z Hořelic, objeveného při stavbě železniční dráhy (*Anonymus 1898, 85; týž 1898–99, 117*). Podle údajů kolujících v literatuře soubor artefaktů tvořil železný meč v pochvě s nákončím typu Kosd, železný hrot kopí a tři železné kroužky opasku (obr. 2; poprvé v této podobě již *Anonymus 1898, 85; týž 1898–99, 117*; srv. dále *Píč 1902, 164, tab. I:5–7; Filip 1956, 344, obr. 6:5; Waldhauser 1999, 248 s vyobr.; týž 2001, 215*).

Rekonstrukce původního stavu: Dopisem ze dne 8. března 1897 vrchní inženýr c. k. státních drah v Praze Neumann informoval správní výbor Společnosti Musea království Českého o nálezu kostrového hrobu při stavbě železnice u Hořelic. Obvykle značně těžkopádná muzejní byrokracie tentokrát jednala velmi rychle a již 10. března 1897 byl laborant prehistorického oddělení Václav Landa zmocněn správním výborem muzejní Společnosti k převzetí nálezů (zmocnění pro V. Landu, 10. března 1897 – koncept; Archiv NM – fond RNM, karton 46, č. 403). Landa se hned následující den vypravil do Hořelic a přímo na místě provedl výzkum hrobu – v jeho terénním zápisníku je totiž dochován náčrt hrobu s polohou artefaktů (obr. 3). A již v pátek 12. března 1897 Josef Ladislav Píč sděloval ředitelství c. k. státních drah, že Landa v Hořelicích „nalezl odkrytou kostru, hlavou k východu, nohama k západu, naznak položenou, v délce 1.75 m; hlava byla rozrušena. Při pravé straně kostry ležel laténský (gallský) železný meč s pochvou rovněž železnou a rozrušenou, pak u ramene železné listovité kopí a 4 ½ železného plochého kroužku; předměty tyto laborant Landa přivezl s sebou a odevzdal sbírkám zemského musea.“ (dopis J. L. Píče ředitelství c. k. státních drah, 12. března 1897 – koncept; Archiv NM – fond RNM, karton 46, č. 420). Hned další den zaslal správní výbor muzejní Společnosti děkované dopisy těm, kteří se podíleli na záchraně hrobu – Al. Eissovi, přednostovi c. k. stavební správy v Berouně (dopis správního výboru Společnosti Musea království Českého A. Eissovi, 13. března 1897 – koncept; Archiv NM – fond RNM, karton 46, č. 431), Václavu Zámečnickovi, vrchnímu inženýrovi a náměstkovi přednosta stavební správy v Berouně (dopis správního výboru Společnosti Musea království Českého V. Zámečnickovi, 13. března 1897 – koncept; Archiv NM – fond RNM, karton 46, č. 432), a Fr. Speychalovi, vrchnímu inženýrovi c. k. stavební správy v Hořelicích (dopis správního výboru Společnosti Musea království Českého F. Speychalovi, 13. března 1897 – koncept; Archiv NM – fond RNM, karton 46, č. 433). Do tzv. Píčova inventáře bronzů byly nálezy z hořelického hrobu zapsány ještě v roce 1897 – kromě meče s pochvou (a nákončím) a hrotu kopí se zde objevují také „žel. placaté kroužky 3 celé a 2 zlomky“ (tzv. Píčův inventář bronzů – záznamy 4803–4805; archiv OPAS NM). Je tudíž zřejmé, v Hořelicích byly nalezeny minimálně čtyři železné kroužky, zachycené ostatně na Landově náčrtu hrobu (obr.

Obr. 2. Hořelice (okr. Praha-západ). Hrob z roku 1897 (podle: Píč 1902, tab. I:5–7 – upraveno)

Obr. 3. Hořelice (okr. Praha-západ). Náskres nalezné situace laténského hrobu z roku 1897 (tzv. Landův zápisník I, str. 17; archiv OPAS NM)

3). Existence dalšího (pátého, necelého) kroužku je nejasná, zmiňuje se o něm pouze výše citovaná Píčová zpráva ředitelství c. k. státních drah den po výzkumu („4 ½ železného plochého kroužku“).

Shrnutí: Laténský hrob nalezený v březnu 1897 v Hořelicích byl orientován ve směru severovýchod–jihozápad (obr. 3; Píčov údaj z citovaného dopisu ze dne 12. března 1897 o východozápadní orientaci není zcela přesný), kostra o délce 175 cm byla uložena ve standardní natažené poloze na zádech s rukama podél těla. Po levé straně hlavy ležel železný hrot kopí, železný meč v pochvě byl umístěn po pravé straně kostry a jeho rukojeť se nacházela ve výši pasu, čtyři (?) železné kroužky ze závěsu meče byly nalezeny u pravé strany pánve – podle Landova náskresu dva exempláře ležely nad pánví, dva exempláře naopak pod ní.

LATÉNSKÝ HROB Z ROZTOK (OKR. PRAHA-ZÁPAD)

Cesta literaturou: V roce 1910 získalo Museum království Českého od Čenka Ryznera dva zlomky laténského bronzového kruhu z kostrového hrobu, nalezeného v Roztokách v podjezdu železniční dráhy (Anonymus 1911, 87; Filip 1956, 379; Sankot 1991, 15; Waldhauser 1999, 283–284 s nejistým datováním; týž 2001, 434 s nejistým datováním). V posledních letech byl tento artefakt degradován do role pouhého izolovaného/ojedinělého nálezů, byť s vědomím, že může pocházet z pohřebiště (Sankot 2011, 35 – „zloemek izolovaného nálezů bronzového náramku“, obr. na str. 32:5; Sankot – Kuna 2015, 30 – „nález zlomků bronzového náramku“).

Rekonstrukce původního stavu: V poslední červnový den roku 1910 obdržela vídeňská c. k. Centrální komise pro výzkum a zachování uměleckých a historických památek dopis, v němž ji c. k. ředitelství státní železnice informovalo o nálezů prehistorického hrobu v Roztokách: „Die gefertigte k. k. Direktion beehrt sich einer geehrten k. k. Zentralkommission mitzuteilen, daß bei Aushebung des Fundamentes für die Verlängerung eines Widerlagers eines Objektes in der Station Roztok in Böhmen in der Tiefe von circa 2-8 m ein prähistorisches Grab aufgedeckt wurde, in welchem ein Skelett mit einem Schwert und Armband aus Bronze vorgefunden wurde. Herr Professor Dr. Pitsch aus Prag hat nach Besichtigung des Fundes die Gegenstände als aus der Bojen- oder Markomanenzeit stammend erklärt und zugleich ersucht, den Fund dem Museum des Königreiches Böhmen zu überlassen. Die vorgefundenen Gegenstände bleiben bei der Bauführung in Roztok zur weiteren Verfügung in Verwahrung.“ (dopis k. k. Direktion für die Linien der Staatseisenbahngesellschaft k. k. Zentralkommission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale, 25. června 1910; NA – fond Památkový úřad Vídeň, karton 82, složka Roztoky). V c. k. Centrální komisi se již 1. července 1910 interně navrhovalo: „Es werde die Einsendung der Funde an die Z. K. für kurze Zeit erbeten, damit man über deren Alter und Wert schlüssig werden kann. Von Pič ist ja eine Auskunft nicht zu erwarten.“ Návrh byl schválen a 7. července 1910 byl odeslán dopis c. k. ředitelství státní železnice s příslušnou prosbou (poznámka z 1. července 1910 na spisu č. Z 3116/1910 a dopis k. k. Zentralkommission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale k. k. Direktion für die Linien der Staatseisenbahngesellschaft – koncept, 7. července 1910; NA – fond Památkový úřad Vídeň, karton 82, složka Roztoky).

C. k. ředitelství státních drah žádosti vyhovělo a 17. srpna 1910 odeslalo zásilku s roztockými nálezů, jež o tři dny později dorazila s průvodním dopisem do c. k. Centrální komise: „Die gefertigte k. k. Direktion beehrt sich mitfolgend ein Kistchen enthaltend die Objekte, welche im prähistorischen Grabe zu Roztok anlässlich der Fundamentaushhebung für die Verlängerung der gewölbten Brücke in km 421.5/6 vorgefunden wurden, zur Bestimmung des Alters und Wertes zu übersenden.“ (dopis k. k. Direktion für die Linien der Staatseisenbahngesellschaft k. k. Zentralkommission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale, 17. srpna 1910; NA – fond Památkový úřad Vídeň, karton 82, složka Roztoky). A c. k. Centrální komise záhy odpovídala: „Das eingesandte Fundinventar besteht aus: 1. einem zerbrochenen eisernen La-Teneschwerte mit Bruchteilen der Scheide und dem Ortbande, 2. aus einer eisernen Lanzenspitze, 3. aus einer mehrfach beschädigten eisernen Fibel, 4. aus einem Armband aus Bronze, 5. aus zwei Zierblättchen aus Bronze mit Mittelloch, 6. aus Menschen- und Tierknochen.“ Zároveň se také dotazovala: „1. in welcher Lage

sich das Skelett befand (ausgestreckt?), 2. ob von Ost nach West oder von Nord nach Süd, 3. wohin das Skelett gekommen ist.“ A doporučovala, aby nálezy byly „*einem offenbaren Museum, sei dem Landesmuseum in Prag, sei dem k. u. k. naturhistorischen Hofmuseum zu überwiesen.*“ (dopis k. k. Zentralkommission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale k. k. Direktion für die Linien der Staatseisenbahngesellschaft – koncept, 22./31. srpna 1910; NA – fond Památkový úřad Vídeň, karton 82, složka Roztoky).

Stručná noticka o roztockém hrobu se záhy objevila v pravidelně zveřejňovaném přehledu činnosti vídeňské c. k. Centrální komise (*Anonymus 1910, 398*),³ kde si ji s překvapením přečetl Josef Ladislav Píč. A vzápětí do Vídně kromě jiného ironicky sděloval: „*Gleichzeitig erfahre ich aus den Mittheilungen, dass die Central-Commission ‚weitere Erhebungen pflegt‘ bezüglich des Skeletfundes in Roztok. Nun war ich selbst den Tag nach dem Fund in Roztok, habe die Fundumstände sichergestellt und den Streckeningenieur H. Neuman im Namen des Landesmuseum ersucht, dass er dem h. Eisenbahnministerium den Antrag stellte, dass der Latène-Fund, von dem ich ein Armband von privater Hand bekam, in das Landesmuseum abgeführt werde. Nun ist die Stelle seit drei Monaten dank einen neuen Brückenpfeiler verbaut und da will die Central-Commission Erhebungen pflegen und dem Landesmuseum Concurenz machen. – Wie würde alle Forschung ausschauen, wenn der Entwurf Helferts zu Gesetz erhoben würde, da wissen die Götter!*“ (dopis J. L. Píče k. k. Zentralkommission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale, 23. září 1910; NA – fond Památkový úřad Vídeň, karton 82, složka Roztoky). Již 21. června 1910 byl totiž do muzejní přírůstkové knihy zapsán dar Čenka Ryznera, o němž se zmiňoval Píč v dopise adresovaném c. k. Centrální komisi („*ein Armband von privater Hand*“) – šlo o „*2 zlomky br. torčirovaného náramku*“ (Přírůstková kniha z let 1903–1929, str. 70 – záznam z 21. června 1910; archiv OPAS NM), jež byly vzápětí zaneseny do tzv. Píčova inventáře bronzů (tzv. Píčov inventář bronzů – záznam 7942; archiv OPAS NM).

Píčov dopis byl ponechán bez odpovědi. Ostatně pro c. k. Centrální komisi byla směrodatnější korespondence s c. k. ředitelstvím státních drah, jež o pár dní později k dotazům položeným v srpnu 1910 sdělovalo, že „*das Skelett ausgestreckt und in der Richtung von Nord nach Süd liegend, vorgefunden wurde.*“ A dodávalo: „*Es wird ersucht bekanntzugeben, wann die Fundgegenstände abgeholt werden können, damit sie dem Landesmuseum in Prag, dem sie seinerzeit zugesagt werden, überwiesen werden.*“ (dopis k. k. Direktion für die Linien der Staatseisenbahngesellschaft k. k. Zentralkommission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale, 29. září 1910; NA – fond Památkový úřad Vídeň, karton 82, složka Roztoky). Snad právě avizovaný záměr předat nálezy do Musea království Českého (a Píčov předchozí nepřilíší přívětivý dopis) způsobil, že artefakty z roztockého hrobu byly c. k. ředitelství státních drah vráceny teprve za dva roky (!) – v listopadu 1912 (poznámka „*1 Kiste mit Funden übernommen*“ z 27. listopadu 1912 na spisu č. Z 4892/1912; NA – fond Památkový úřad Vídeň, karton 82, složka Roztoky); Emanuel Šimek, od roku 1911 zaměstnaný v c. k. Centrální komisi, zároveň tehdy interně navrhol „*der k. k. Direktion d. St. E. G. für die Einsendung der Funde von Rostok zu danken und mitzuteilen, daß die Funde entsprechend dem im Exh. geäußerten Wunsche abgeholt werden können*“ (poznámka z 27. listopadu 1912 na spisu č. Z 4892/1912; NA – fond Památkový úřad Vídeň, karton 82, složka Roztoky). Další osud roztockých nálezů je nejasný. V c. k. Centrální komisi po téměř roce stručně konstatovali: „*Angelegenheit längst gegenstandslos*“ – a veškeré spisy o roztockém hrobu uložili *ad acta* (poznámka z 29. října 1913 na spisu č. Z 4892/1912; NA – fond Památkový úřad Vídeň, karton 82, složka Roztoky). Je jisté, že artefakty nebyly předány Museu království Českého, neboť o nich neexistuje žádná zmínka v tamějších muzejních evidenčních pomůckách. A neskončily ani v Přírodovědném muzeu ve Vídni, neboť v pravidelně zveřejňovaných přehledech nových přírůstků muzejní prehistorické sbírky po nich není žádná stopa (pro roky 1912 a 1913 srv. *von Steindachner 1913, 36–37; týž 1914, 39–40*).

Shrnutí: V červnu 1910 byl při kopání základů pro most železniční dráhy v Roztokách objeven v hloubce 2,8 m laténský bojovnícký kostrový hrob ve standardní poloze na zádech s rukama podél těla, orientovaný ve směru sever–jih. Obsahoval železný meč v pochvě, železný hrot kopí, železnou sponu, dva bronzové náramky a patrně dva bronzové kroužky ze závěsu meče („*zwei Zierblättchen aus Bronze mit Mittelloch*“). Jeden z náramků získal Čeněk Ryzner a vzápětí jej daroval Museu království Českého, kde je dochován do dnešních dnů (inv. č. H1-66094; *Sankot 2011, obr. na str. 32:5*), ostatní

³ Zpráva byla zjevně sepsána mezi obdržením prvního dopisu c. k. ředitelství státních drah z 25. června 1910 a doručením nálezů v srpnu 1910, neboť z artefaktů zmiňuje (v závislosti na informaci z uvedeného dopisu) pouze „*ein Armband aus Bronze und ein Schwert*“ a celý hrob datuje do doby stěhování národů („*Die Funde dürften aus der Völkerwanderungszeit stammen*“; *Anonymus 1910, 398*; srv. *Sklenář 1975, 137*)

⁴ V roce 1909 předložil Josef Alexander baron Helfert v panské sněmovně Říšské rady návrh říšského památkového zákona, jehož část byla věnována archeologii. V českých zemích se setkal s nesouhlasem kvůli centralizačním tendencím (blíže *Sklenář 2011, 37–41*).

nálezy byly v létě 1910 zaslány do Vídně c. k. Centrální komisi pro výzkum a zachování uměleckých a historických památek. Teprve za dva roky byly vráceny c. k. ředitelství státních drah – a jejich další osud je neznámý, dnes jsou nezvěstné.

ZÁVĚREM...

Ke čtyřem laténským hrobům, jež tvořily námět tohoto článku, lze přinést nové informace o lokalizaci, orientaci vůči světovým stranám, nálezové poloze artefaktů a složení hrobové výbavy. Právě ve světle těchto skutečností je zřejmé, že vyvozovat závěry z neúplně shromážděných pramenů je přinejmenším neuvážené (*Pecinová – Baloun – Sankot 2014*, 763, obr. 11; *Sankot – Kuna 2015*, 30). V případě hrobů z Líbeznic je zjevné, že v letmém nástinu vývoje laténského osídlení severovýchodního okraje Prahy a přilehlého území je uvedena nepřesná lokalizace (*Pecinová – Baloun – Sankot 2014*, obr. 11).⁵ A u přesně lokalizovaného bojovnického hrobu z Roztok je evidentní, že izolovaná poloha nedávno podrobně publikovaného ženského hrobu z roku 1981 je pouze zdánlivá – oba roztocké hroby jsou totiž od sebe vzdáleny zhruba 200 metrů (*Sankot – Kuna 2015*, obr. 1).

LITERATURA

- Anonymus 1890*: Zpráva o Museu král. Českého od 1 května 1890 do konce roku 1890, *Časopis Musea království Českého* 64, 600–610.
- Anonymus 1895*: Zpráva o Museu král. Českého od počátku měsíce srpna až do konce listopadu 1895, *Časopis Musea království Českého* 69, 538–548.
- Anonymus 1898*: Dary sbírkám Musea království Českého. In: Zpráva o Museu království Českého za rok 1897. Praha, 60–90.
- Anonymus 1898–99*: Archaeologický sbor Musea království Českého, Památky archaeologické a místopisné 18, 115–117.
- Anonymus 1910*: Tätigkeitsbericht, Mitteilungen der k. k. Zentralkommission für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale – Dritte Folge 9, 395–422.
- Anonymus 1911*: Dary sbírkám Musea království Českého. In: Zpráva o Museu království Českého za rok 1910. Praha, 71–90.
- Filip, J. 1956*: Keltové ve střední Evropě. Praha.
- Hlava, M. 2014*: O třech virtuálních nalezištích z období plochých laténských pohřebišť v Čechách (a nejen o nich), *Archeologie ve středních Čechách* 18, 251–258.
- Hlava, M. 2017*: Laténská pohřebišť v Praze. Nálezy do roku 1981. *Archaeologica Pragensia – Supplementum* 4. Praha (v tisku).
- Kuchařík, M. – Kubálek, P. 2008*: Kostrový hrob z doby laténské v Schoellerově ulici v Praze-Čakovicích, *Archaeologica Pragensia* 19, 129–136.
- Pecinová, M. – Baloun, L. – Sankot, P. 2014*: Laténské pohřebišť v Bašti, okr. Praha-východ, *Archeologie ve středních Čechách* 18, 745–766.
- Píč, J. L. 1902*: Starožitnosti země České. Díl II. Čechy na úsvitě dějin. Svazek 1. Kostrové hroby s kulturou marnskou čili laténskou a Bojové v Čechách. Praha.
- Sankot, P. 1991*: Historie archeologických výzkumů v Roztokách u Prahy, *Muzeum a současnost* 10, 7–22.
- Sankot, P. 2011*: Keltové a jejich hroby na území Roztok. In: J. Klementová (red.), *Roztoky očima staletí. I. díl. Roztoky*, 32–35.
- Sankot, P. – Kuna, M. 2015*: Laténský kostrový hrob z Roztok, okr. Praha-západ, *Živá archeologie* 17, 27–31.
- Sklenář, K. 1975*: Archeologické nálezy z Čech ve vídeňských časopisech do roku 1918 (Bibliografický přehled), *Zprávy Československé společnosti archeologické při Čs. akademii věd* 17, 129–186.
- Sklenář, K. 1993*: Družina profesora Píče. Národní muzeum a zlatý věk neprofesionální archeologie v Čechách. *Sborník Národního muzea v Praze. Řada A – Historie* 47/3–4. Praha.
- Sklenář, K. 2011*: Vývoj péče o archeologické památky v českých zemích do roku 1989. *Sborník Národního muzea v Praze. Řada A – Historie* 65. Praha.
- Smolík, J. 1890–92*: Archaeologický Sbor Musea král. Českého, Památky archaeologické a místopisné 15, 179–185.

⁵ Pomíjíme fakt, že některá relevantní naleziště nejsou na mapách vůbec vynesena – např. hroby ze Schoellerovy ulice v Praze-Čakovicích (*Kuchařík – Kubálek 2008*) a z Prahy-Miškovic (souhrnně *Hlava 2017*, 179).

- von Steindachner, F. 1913: Jahresbericht für 1912, *Annalen des k. k. Naturhistorischen Hofmuseums* 27, 1–55.
von Steindachner, F. 1914: Jahresbericht für 1913, *Annalen des k. k. Naturhistorischen Hofmuseums* 28, 1–54.
Waldhauser, J. 1999: Jak se kopou keltské hroby. Laténská pohřebiště ze 4.–3. století v Čechách. Praha.
Waldhauser, J. 2001: *Encyklopedie Keltů v Čechách*. Praha.

Vier latènezeitliche Gräber aus der Umgebung von Prag (Funde aus der Wende des 19. und 20. Jahrhunderts)

Die notwendige Voraussetzung für die sinnvolle Arbeit mit den latènezeitlichen Grabfunden aus dem 19., bzw. den ersten Dekaden des 20. Jahrhunderts bildet die Auswertung der primären Archivquellen. Demonstrieren kann man sie auf vier latènezeitlichen Gräbern aus der unmittelbaren Umgebung von Prag. In der Literatur sind sie nur mit den elementaren (und unvollständigen) Angaben aufgeführt, die zudem noch allmählich in die fehlerhaften Informationen verwandelt werden.

Die latènezeitlichen Gräber aus Líbeznice wurden schon von Josef Ladislav Píč (1902, 167, tab. VI:5,9; vgl. weiter Filip 1956, 361; Waldhauser 1999, 262; derselbe 2001, 302) in die Literatur eingeführt. Anhand der Archivquellen handelte es sich um zwei Gräber – das erste Grab wurde im Jahre 1890 im Bereich östlich der Kirche entdeckt und enthielt (bloß?) einen bronzenen Armring und eine Bronzefibel (Abb. 1:1); das zweite Grab entdeckte man im Jahre 1895 im derselben Raum, es war in Richtung Nord-Süd orientiert (das Skelett lag in der standardmäßigen gestreckten Rückenlage mit den Armen entlang des Körpers) und enthielt einen bronzenen Armring (Abb. 1:2) und einen eisernen Armring, beide am linken Arm angezogen.

Bei dem latènezeitlichen Grab aus Hořelice (Abb. 2; Píč 1902, 164, tab. I:5–7; Filip 1956, 344, obr. 6:5; Waldhauser 1999, 248; derselbe 2001, 215), das im Jahre 1897 entdeckt wurde, lässt sich der Inhalt genauer als bisher anführen (das Grab enthielt ein eisernes Schwert in der Scheide mit dem Ortband vom Typ Kosd, eine eiserne Lanzen Spitze und wenigstens vier eiserne Gürtelringe). Die erhaltene Zeichnung der Fundsituation gibt außerdem die relativ genaue Vorstellung von der Lage der Artefakte im Grab und der Position des Skelettes (Abb. 3).

Von dem latènezeitlichen Grab aus Roztoky wurde in der Literatur bisher nur ein bronzenen Armring erwähnt (Sankot 2011, 35, Abb. auf der Seite 32 unten rechts). Zeitgenössische Archivalien verraten doch, dass das Grab ursprünglich ein eisernes Schwert in der Scheide, eine eiserne Lanzen Spitze, eine Eisenfibel, zwei bronzenen Armringe und vermutlich auch zwei bronzenen Gürtelringe enthielt. Entdeckt wurde es im Jahre 1910 in einer Tiefe von 2,8 m, es war in Richtung Nord-Süd orientiert, das Skelett befand sich in der gestreckten Rückenlage mit den Armen entlang des Körpers.

(Deutsch von Jana Kličová)

Abb. 1. Líbeznice (Bez. Prag-Ost). 1 Grab aus dem Jahre 1890, 2 Grab aus dem Jahre 1895

Abb. 2. Hořelice (Bez. Prag-West). Grab aus dem Jahre 1897

Abb. 3. Hořelice (Bez. Prag-West). Zeichnung der Fundsituation des latènezeitlichen Grabes aus dem Jahre 1897
